

Raport z diagnozy stanu kultury gminy Długołęka

Raport został przygotowany w ramach projektu pn. „Otwieramy GOK... na nowo” realizowanym w ramach programu „Dom Kultury + Inicjatywy lokalne 2014”, realizowanego przez Gminny Ośrodek Kultury z siedzibą w Długołęce. Zadaniem projektu jest aktywizacja i integracja różnorodnych oddolnych inicjatyw kulturotwórczych i włączenie ich do działania poprzez rozwijanie współpracy międzypokoleniowej, integrowanie oraz aktywne współdziałanie. Celem projektu jest otwarcie się Gminnego Ośrodka Kultury na inicjatywy oddolne, umożliwienie współtworzenia oferty GOK, rozpoznanie potrzeb społeczności i projektów dla niezaangażowanych do tej pory w działalność grup społecznych, wyjście instytucji kultury w przestrzeń publiczną.

Celem diagnozy było dokonanie inwentaryzacji infrastruktury kulturalnej oraz sporządzenie mapy aktywności kulturalnej w gminie Długołęka.

1. Dane statystyczne, demograficzne gminy Długołęka.
2. Kapitał intelektualny w gminie Długołęka.
3. Infrastruktura kulturalna w gminie Długołęka.
  - Gminny Ośrodek Kultury w Długołęce,
  - Gminna Biblioteka Publiczna w Długołęce oraz jej filie,
  - świetlice (GOK i sołeckie),
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długołęce
  - koła i kluby zainteresowań, sieci współpracy, indywidualni artyści, animatorzy, podejmujący społeczno-kulturalne zorientowane działania.
4. Mapa aktywności kulturalnej w gminie Długołęka.
5. Podsumowanie, rekomendacje.

1. Dane statystyczne, demograficzne gminy Długołęka.

Gmina Długołęka jest największą gminą w powiecie wrocławskim oraz jedną z największych gmin wiejskich w Polsce. Posiada powierzchnię 21 284 ha i obejmuje 41 wsi sołeckich: Bielawa, Bierzyce, Borowa, Brzezia Łąka, Budziwojowice, Bąków, Bukowina, Byków, Dąbrowica, Długołęka, Dobroszów, Domaszczyn, Godzieszowa, Jaksonowice, Januszkowice,

Kamień, Kątna, Kępa, Kiełczów, Kiełczówek, Krakowiany, Łosice, Łozina, Michałowice, Mirków, Oleśniczka, Pasikurovice, Piecowice, Pietrzykowice, Prusowice, Raków, Ramiszów, Siedlec, Skała, Stępiń, Szczodre, Śliwice, Tokary, Węgrów, Wilczyce oraz Zaprężyn. W 2012 roku Gminę Długołęka faktycznie zamieszkiwało 25555 mieszkańców.

Sytuacja demograficzna w Gminie Długołęka jest korzystna. Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym przeważa liczbę mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, dominuje ludność w wieku produkcyjnym. Proces starzenia się ludności gminy, w stosunku do ogólnej populacji mieszkańców, tylko w nieznacznym stopniu przekracza wskaźnik obciążenia demograficznego ludności w wieku poprodukcyjnym. Liczba ludności zamieszkującej gminę zwiększa się, co roku, w związku z procesem, suburbanizacji, który wiąże się z opuszczaniem przez mieszkańców miast i osiedlaniem się migrantów w strefie podmiejskich gmin. W związku z bliskością Wrocławia, proces suburbanizacji, wraz z dodatnim przyrostem naturalnym w gminie Długołęka, przyczynia się do wzrostu liczby ludności w gminie. Stopniowo maleje liczba osób do 18 roku życia, natomiast wzrasta liczba osób po 61/66 roku życia, wzrost ten jest jednakże niewielki. Z dostępnych danych demograficznych wynika, iż w bliskiej perspektywie czasowej gminę czeka dalszy, dość intensywny napływ mieszkańców.

2. Kapitał intelektualny mieszkańców gminy Długołęka

Gminę Długołęka charakteryzuje wysoki poziom kapitału społecznego i ludzkiego. Istotnym atutem gminy jest wysoki poziom wykształcenia mieszkańców oraz stosunkowo duży poziom zaangażowania mieszkańców w lokalne sprawy. Kapitał intelektualny to: „ogół niematerialnych aktywów ludzi, przedsiębiorstw, społeczności, regionów i instytucji, które odpowiednio wykorzystane mogą być źródłem obecnego i przyszłego dobrostanu kraju” i składa się z czterech komponentów: kapitału ludzkiego, kapitału strukturalnego kapitału społecznego oraz kapitału relacyjnego. Kapitał ludzki to potencjał zgromadzony we wszystkich mieszkańcach, ich wykształceniu, doświadczeniach życiowych, umiejętnościach i postawach, który odpowiednio wykorzystany, może służyć poprawie społecznego dobrobytu mieszkańców. Wykształcenie mieszkańców całego powiatu wrocławskiego, w 2011 roku, charakteryzowało się wyższym poziomem wykształcenia, od poziomu wykształcenia wszystkich Polaków. Wykształcenie mieszkańców Gminy Długołęka jest korzystne, szczególnie, jeśli uwzględnimy napływ dobrze wykształconej ludności związany z procesem suburbanizacji. Kapitał strukturalny przejawia się w namacalnych elementach infrastruktury systemu edukacji i innowacji, w liczbie i ofercie edukacyjnej placówek oświatowych, naukowych, badawczych, infrastrukturze teleinformatycznej oraz własności intelektualnej.

W Gminie Długołęka funkcjonują placówki oświatowe, oferujące kształcenie na wielu etapach edukacji, poczynając od przedszkoli, po szkołę ponadgimnazjalną (LO). Pozytywnym aspektem jest wysoka dostępność do placówek oświatowych na terenie gminy, wysoki standard ich wyposażenia oraz wysoka jakość kadr oświatowych. Na terenie Gminy Długołęka znajdują się placówki oświatowe, które zapewniają dzieciom możliwość kształcenia się na wielu etapach rozwoju. Na terenie gminy uruchomiony został Gminny Żłobek, z siedzibą w Długołęce, oferujący usługi w zakresie opieki, edukacji i wychowania dzieci od 20 tygodnia życia do 3 lat. Opiekę dzieciom (w tym do lat 3) zapewniają również punkty przedszkolne: Małe Przedszkole w Kiełczowie, Przedszkole SMERF w Borowej, Przedszkole SMERF w Siedlcu, Happy Bees w Mirkowie, Punkt Przedszkolny w Łozinie.

Na terenie gminy znajdują się przedszkola: w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Mirkowie, w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Długołęce, Niepubliczne Przedszkole „Klub Kubusia Puchatka IV” w Kiełczowie, Wesoła Kraina w Kiełczowie, Niepubliczne Przedszkole „Zielony Zakątek” w Długołęce, Edukole Niepubliczne Przedszkole w Wilczycach, Niepubliczne Przedszkole „Klub Kubusia Puchatka VII” w Ramiszowie. W Gminie Długołęka funkcjonują następujące szkoły: Szkoła Podstawowa w Borowej, Szczodrem, Kiełczowie, Węgrowie, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Długołęce, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Mirkowie, Zespół Szkół w Brzeziej Łące, Zespół Szkół - Szkoła Podstawowa w Łozinie Zespół Szkół w Siedlcu. Publiczne Gimnazjum w Borowej, Wilczycach, Zespół Licealno-Gimnazjalny w Długołęce. Młodzi mieszkańcy gminy często korzystają z nowoczesnych technologii komunikacyjnych, nie tylko w szkołach, również w filiach Gminnej Biblioteki Publicznej oraz na niektórych plebaniach. Dostępność oraz kompetencje związane z technologiami komunikacyjnymi, mniejsze są wśród starszych mieszkańców, a także osób mniej wykształconych.

Kapitał społeczny to potencjał zgromadzony we wszystkich mieszkańcach, wyrażający się w postaci obowiązujących norm postępowania, zaufania, zaangażowania. Współpraca oraz wymiana wiedzy przyczyniają się do wzrostu dobrostanu mieszkańców. W gminie funkcjonują dość liczne organizacje pozarządowe, zaś część mieszkańców angażuje się w działalność publiczną. Aktywność obywatelską mieszkańców można analizować na podstawie kilku czynników: uczestnictwa mieszkańców w wyborach, członkostwa w lokalnych organizacjach społecznych, dobroczynności publicznej, stanie trzeciego sektora oraz jego zaangażowania w lokalną politykę. Na terenie Gminy Długołęka w 2012 roku (GUS) działało 9 fundacji oraz 62 stowarzyszenia i organizacje społeczne. W Gminie Długołęka funkcjonuje

Młodzieżowa Rada Gminy, w której skład wchodzi przedstawiciele środowisk szkolnych i młodzieżowych z terenu Gminy.

3. Infrastruktura kulturalna w gminie Długołęka.

- *Gminny Ośrodek Kultury* funkcjonuje od października 2004 roku w odremontowanym budynku starej szkoły w Długołęce. GOK realizuje zadania w zakresie upowszechniania kultury, dotyczące w szczególności rozpoznawania, rozbudzania i zaspokajania potrzeb i zainteresowań kulturalnych mieszkańców gminy. Prowadzi stałe zajęcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych z muzyki, teatru, tańca, plastyki, pracownie Ceramiki i Szkła. Organizuje w ferie i wakacje zajęcia dla dzieci i młodzieży, warsztaty świąteczne, imprezy z okazji Dnia Dziecka, imprezy mikołajkowe dla dzieci, jarmark Bożonarodzeniowy, festyn wielkanocny „U progu Wielkiej Nocy”, Turniej Świećlic, Konkurs Gminne Talenty, we współpracy z LGD „Dobra Widawa” Festiwal Rzemiosła i Rękodzieła, „Długołęcki Konik” konkurs dla twórcy, dzieła i kreatywnego działania, zakończony galą i wręczeniem nagród, koncerty z okazji świąt narodowych – 3 maja oraz 11 listopada. Współpracuje z lokalnymi artystami i rękodzielnikami, przy GOK działa zespół muzyczny „Temperatura”. GOK posiada własną stronę internetową i jest aktywny w mediach społecznościowych (Facebook YouTube). Działalność Gminnego Ośrodka Kultury prowadzona jest w Długołęce oraz czterech świetlicach wiejskich w Bykowie, Pasikurowicach, Bielawie i Śliwicach. W 2012 roku działalność GOK została podporządkowana zasadzie orientacji „na klienta”, czyli społeczność lokalną Gminy. Misją funkcjonowania GOK stało się otwarcie dla inicjatywy oddolne i aktywizacja słabo zaangażowanych grup społecznych poprzez włączenie ich do działania poprzez rozwijanie współpracy międzypokoleniowej, integrowanie lokalnej społeczności wykorzystującą lokalne zasoby. W efekcie tych działań GOK zaktywizował swoją działalność i zaczął zmieniać swoją rolę oraz wizerunek w środowisku lokalnym. W 2013 roku GOK został partnerem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długołęce w realizacji programu „Spełnić choć jedno marzenie” adresowanego do osób niepełnosprawnych. Dzięki udziałowi w programie GOK poszerzył grono odbiorców, a uczestnicy programu zaczęli stale włączać się również w inne działania instytucji. W 2013 roku we współpracy z sołtyką miejscowości Bielawa w świetlicy wiejskiej zawiązała się grupa rękodzielników. W listopadzie 2013 r. w Długołęce odbyła się wystawa twórczości aż 12 mieszkańców Bielawy. Ponadto osoby te zaczęły angażować się w inne działania GOK, np. warsztaty bożonarodzeniowe, konkursy na ozdoby świąteczne itp. W 2013 roku GOK rozszerzył swoją działalność o dodatkowe zajęcia, o które występowali mieszkańcy. Reaktywowano Zespół Tańca Ludowego Długołęka,

uruchomiono sekcję filmową, aerobic z elementami tańca oraz warsztaty wokalne dla seniorów, którzy z pomocą GOK zawiązali chór. Oprócz tego w Bykowie uruchomiono zajęcia ruchowe dla dzieci oraz fitness z elementami tańca dla dorosłych. W świetlicy w Śliwicach warsztaty gitarowe. Ponadto GOK uruchomił regularne zajęcia w świetlicach administrowanych przez rady sołeckie w Brzeziej Łące (taniec nowoczesny) oraz Kątnej (taniec nowoczesny, warsztaty gitarowe). Uruchomienie zajęć poprzedzono spotkaniami i konsultacjami z przedstawicielami Rad Sołeckich oraz Klubu Seniora z Brzeziej Łąki. W styczniu 2014 roku GOK zorganizował po raz pierwszy w Gminie Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Inicjatywa spowodowała zaangażowanie w zbiórkę pieniędzy oraz organizację finału około czterdziestoosobowej grupy mieszkańców, z których znaczna część nie uczestniczyła do tej pory w życiu instytucji.

- Gminna Biblioteka Publiczna w Długołęce ich filie w Łozinie, Borowej, Brzeziej Łące, Dobroszowie, Kielczowie, Mirkowie, Pasikurowicach, Węgrowie i Wilczycach. W Łozinie działa pracownia komputerowa Centrum Kształcenia na Odległość na Wsiach CKNONW, z 9 w pełni wyposażonymi stanowiskami komputerowymi podłączonymi do Internetu, w której realizowane są szkolenia w systemie e-learningowym. W wyposażeniu pracowni znajduje się również sprzęt ułatwiający pracę przy komputerze osobom niepełnosprawnym oraz szeroki zasób programów multimedialnych. Gminna Biblioteka Publiczna w Długołęce zajęła w 2013 roku 96 miejsce w Ogólnopolskim Rankingu Bibliotek. Kryteria oceny obejmowały m. in. wielkość księgozbioru, ilość wypożyczonych książek, liczbę czytelników, stopień komputeryzacji, dostęp do Internetu dla czytelników oraz aktywność i zaangażowanie bibliotekarzy w rozwój czytelnictwa w środowisku lokalnym. Biblioteka angażuje się bardzo aktywnie w życie kulturalne społeczności lokalnej, realizując nowoczesną misję biblioteki zajmującej się nie tylko wypożyczaniem książek, ale biblioteki jako miejsca spotkań, realizacji samodzielnych pomysłów, wykraczającej daleko poza stereotypowe myślenie o tego typu miejscach. Posiada stronę internetową i prowadzi facebooka.

- *świetlice (GOK),*

-świetlica wiejska w Bykowie, prowadzone są w niej regularne zajęcia świetlicowe, znajduje się tam również duża sala, w której organizowane są imprezy Gminnego Ośrodka Kultury, jak warsztaty świąteczne, festyny, turnieje między świetlicowe itp. Na terenie świetlicy prowadzona jest również Pracownia Szkła i Ceramiki, gdzie chętne osoby uczestniczą w zajęciach warsztatowych. Świetlicę prowadzi animator GOK Krystyna Stoparczyk.

-świetlica wiejska w Pasikurowicach, zadaniem świetlicy jest zagospodarowanie dzieciom i młodzieży czasu wolnego od zajęć szkolnych (gry i zabawy, wycieczki, przedstawienia,

impresy okolicznościowe) oraz inne formy aktywnego spędzania czasu zarówno w trakcie roku szkolnego jak i ferii i wakacji. Świetlicę prowadzi animator GOK Barbara Sulek.

- świetlica wiejska w Śliwicach, głównymi formami działalności świetlicy są gry towarzyskie dla dzieci, spotkania brydżowe dla dorosłych, tenis stołowy i piłka nożna, oraz zajęcia plastyczne. Świetlica bierze też udział w cyklicznych imprezach organizowanych przez GOK, organizuje wycieczki, zabawy, bale, przedstawienia, warsztaty oraz zajęcia wakacyjne i feryjne. Świetlicę prowadzi animator GOK Martyna Zaradkiewicz.

- świetlica wiejska w Bielawie, rozkład zajęć i plan działalności świetlicy został dostosowany do aktualnych potrzeb społeczności lokalnej i sporządzony w oparciu o propozycje i sugestie Rady Sołeckiej i mieszkańców Bielawy. Świetlicę prowadzi animator GOK Anna Gałuszka.

- *świetlice administrowane przez rady sołeckie,*

-świetlica w Brzeziej Łące, zarządzana przez sołtys Elżbietę Świerczyńską i Klub Seniora, przy świetlicy działa chór parafialny. Świetlica współpracuje z GOK.

-świetlica w Kątnej, we współpracy GOK w świetlicy odbywają się zajęcia z tańca nowoczesnego oraz warsztaty gitarowe.

-świetlica w Dobroszowie, budynek dawnej szkoły został adaptowany na świetlicę wiejską, którą zarządza sołtys Tomasz Maliga.

- *Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej* w Długołęce, w 2013 roku GOK został partnerem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długołęce w realizacji programu „Spełnić choć jedno marzenie” adresowanego do osób niepełnosprawnych. GOK ma duży potencjał w aktywizacji społeczności lokalnej i jest wartościowym partnerem dla GOK.

- *stowarzyszenia, koła i kluby zainteresowań, sieci współpracy,*

- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koła Nr. 2 z siedzibą w Długołęce, współpracuje z GOK, zrzesza parędziesiąt osób z gminy Długołęka. PZERI prowadzi aktywną działalność kulturalną. Przewodniczącą koła jest Zofia Drozd.

- parafialny Klub Seniora w Brzeziej Łące.

- Koła Gospodyń Wiejskich w Śliwicach, Stępinie, Siedlcu, Godziszowej, Prusowicach, Jaksonowicach. Ciekawą inicjatywą i miejscem dla wciągnięcia seniorów do działań kulturalnych mogą być cykliczne Bale Seniorów organizowane w Wilczycach, Długołęce, Mirkowie, Borowej, Brzeziej Łące, Siedlcu, Szczodre i Łozinie.

-zespół ludowy Lejowda z Pasikurowic.

- Fundacja dos Mundos z siedzibą w Długołęce

- Stowarzyszenie Krzewienia Wiedzy o Księżstwie Oleśnickim "Pasjonaci Dziejów Regionalnych"
- Stowarzyszenie „Nasza Wspólna Sprawa” w Łozinie
- Stowarzyszenie „Zróbmy To” i Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Nauki i Kultury „Progresja” oraz Stowarzyszenie w Kobiecym Kręgu w Kiełczowie.
- Towarzystwo Miłośników Kamienia i Regionu Długołęka oraz paręnaście stowarzyszeń, które choć zarejestrowane nie prowadzą w ostatnim czasie aktywnej działalności.

W okresie ostatnich kilkunastu miesięcy GOK dotarł do lokalnych twórców oraz społeczników i prowadzi działania mające na celu włączenie ich w działalność GOK. Dotyczy to m. in. Agaty Korzeniowskiej (fotografia) i Elżbiety Snarskiej (fotografia), Adriana Dziewięckiego (rękodzieło), Zygmunta Żukowskiego (aktywista na rzecz seniorów).

4. Mapa aktywności kulturalnej w gminie Długołęka.

Mapa aktywności kulturalnej gminy Długołęka ogniskuje się wokół Gminnego Ośrodka Kultury w Długołęce oraz jego świetlic. Kolejnymi ośrodkami działań kulturotwórczych jest Gminna Biblioteka Publiczna w Długołęce i ich filie oraz gminna sieć placówek oświatowych. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długołęce może być strategicznym partnerem dla GOK, w diagnozowaniu potrzeb kulturalnych mieszkańców gminy, zagrożonych wykluczeniem społecznym i kulturowym. Mapę aktywności uzupełniają ważni organizatorzy życia kulturalnego: samorządowcy, aktywne grupy seniorów, które dysponują nie tylko dużą ilością wolnego czasu, ale również ogromnym kapitałem wiedzy oraz pomysłów, sieć organizacji pozarządowych oraz indywidualni artyści, animatorzy, podejmujący społeczno-kulturalne zorientowane działania.

5. Podsumowanie, rekomendacje.

Zdaniem Wojciecha Burszty: „Kultura to coraz częściej sfera wyborów czynionych poza jakimikolwiek układami społecznymi, nie tyle identyfikowana z instytucjami, ile raczej z dostępnymi treściami, które towarzyszą ludziom dwadzieścia cztery godziny na dobę. Nie ma żadnego wyraźnego kanonu kultury”. Oznacza to, że polski pejzaż kulturowy uległ w ostatnich latach dramatycznym przemianom. Jak pokazują badania, obszar kultury staje się coraz bardziej pofragmentowany i chaotyczny, a równocześnie wśród Polaków słabnie „aspiracyjne” myślenie o kulturze, jako o sferze, z którą kontakt stanowi wartość samą w sobie. Zmienia się stosunek użytkowników instytucji kultury do ich oferty, ale też - co stanowi kolejny istotny element przemian - za sprawą rozwoju nowych technologii

komunikowania, wzrasta autonomia odbiorców, co przekłada się na postępującą deinstytucjonalizację i „prywatyzację” (rozumianą, jako przeniesienie znacznej części aktywności kulturowych do sfery prywatnej) obiegu kultury. Publiczne instytucje kultury konkurują z jednej strony z zazwyczaj cięższą w stronę rozrywki ofertą komercyjną, z drugiej - z działaniami trzeciego sektora, ale też - z nieformalnym obiegiem treści w Internecie. Zmiany w obszarze kultury w Gminie Długołęka wpisują się w ten scenariusz przemian. Oferta GOK i pozostałych instytucji kultury musi w swoisty sposób konkurować z ofertą kulturalną aglomeracji Wrocławia. Edukowanie odbiorców i troska o wykluczonych z uczestnictwa w kulturze, musi pozostać podstawowym celem prowadzonej działalności. Powinno to polegać na kontynuacji otwarcia się na oddolne inicjatywy obywatelskie, łączące działania kulturalne z różnymi formami budowania wspólnot lokalnych, reintegracji społecznej, rewitalizacji przestrzeni, a przede wszystkim tworzeniu warunków spotkań i wspólnych działań. Stosunkowo wysoki kapitał intelektualny mieszkańców gminy jest dobrym prognostykiem skuteczności takich działań.

Rekomendacje:

GOK powinien kontynuować wspieranie wszelkich nieformalnych, spontanicznych zachowań kulturowych i artystycznych, które tworzą odpowiednią atmosferę w gminie. Szczególnie w miejscach, do których nie dociera ze swoją ofertą z powodów logistycznych (brak świetlic, zbyt skromne własne zasoby kadrowe i finansowe, w stosunku do potrzeb tak rozległej i ludnej gminy). A także zmierzać do jeszcze większego usieciowienia środowisk kulturalnych, zmniejszenia barier formalnych w realizacji działań artystycznych i kulturalnych, a także włączania nieaktywnych osób i środowisk w życie kulturalne gminy. Na spotkania warto zapraszać przedstawicieli samorządu, środowisk senioralnych, organizacji pozarządowych, animatorów podejmujących społeczno-kulturalne zorientowane działania w przestrzeni lokalnej.

Raport z diagnozy stanu kultury gminy Długołęka

Raport został przygotowany w ramach projektu pn. „Otwieramy GOK... na nowo” realizowanym w ramach programu „Dom Kultury + Inicjatywy lokalne 2014”, realizowanego przez Gminny Ośrodek Kultury z siedzibą w Długołęce. Zadaniem projektu jest aktywizacja i integracja różnorodnych oddolnych inicjatyw kulturotwórczych i włączenie ich do działania poprzez rozwijanie współpracy międzypokoleniowej, integrowanie oraz aktywne współdziałanie. Celem projektu jest otwarcie się Gminnego Ośrodka Kultury na inicjatywy oddolne, umożliwienie współtworzenia oferty GOK, rozpoznanie potrzeb społeczności i projektów dla niezaangażowanych do tej pory w działalność grup społecznych, wyjście instytucji kultury w przestrzeń publiczną.

Celem diagnozy było dokonanie inwentaryzacji infrastruktury kulturalnej oraz sporządzenie mapy aktywności kulturalnej w gminie Długołęka.

1. Dane statystyczne, demograficzne gminy Długołęka.
2. Kapitał intelektualny w gminie Długołęka.
3. Infrastruktura kulturalna w gminie Długołęka.
  - Gminny Ośrodek Kultury w Długołęce,
  - Gminna Biblioteka Publiczna w Długołęce oraz jej filie,
  - świetlice (GOK i sołeckie),
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długołęce
  - koła i kluby zainteresowań, sieci współpracy, indywidualni artyści, animatorzy, podejmujący społeczno-kulturalne zorientowane działania.
4. Mapa aktywności kulturalnej w gminie Długołęka.
5. Podsumowanie, rekomendacje.

1. Dane statystyczne, demograficzne gminy Długołęka.

Gmina Długołęka jest największą gminą w powiecie wrocławskim oraz jedną z największych gmin wiejskich w Polsce. Posiada powierzchnię 21 284 ha i obejmuje 41 wsi sołeckich: Bielawa, Bierzyce, Borowa, Brzezia Łąka, Budziwojowice, Bąków, Bukowina, Byków, Dąbrowica, Długołęka, Dobroszów, Domaszczyn, Godzieszowa, Jaksonowice, Januszkowice,

Kamień, Kątna, Kępa, Kiełczów, Kiełczówek, Krakowiany, Łosice, Łozina, Michałowice, Mirków, Oleśniczka, Pasikurovice, Piecowice, Pietrzykowice, Prusowice, Raków, Ramiszów, Siedlec, Skała, Stępiń, Szczodre, Śliwice, Tokary, Węgrów, Wilczyce oraz Zaprężyn. W 2012 roku Gminę Długołęka faktycznie zamieszkiwało 25555 mieszkańców.

Sytuacja demograficzna w Gminie Długołęka jest korzystna. Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym przeważa liczbę mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, dominuje ludność w wieku produkcyjnym. Proces starzenia się ludności gminy, w stosunku do ogólnej populacji mieszkańców, tylko w nieznacznym stopniu przekracza wskaźnik obciążenia demograficznego ludności w wieku poprodukcyjnym. Liczba ludności zamieszkującej gminę zwiększa się, co roku, w związku z procesem, suburbanizacji, który wiąże się z opuszczaniem przez mieszkańców miast i osiedlaniem się migrantów w strefie podmiejskich gmin. W związku z bliskością Wrocławia, proces suburbanizacji, wraz z dodatnim przyrostem naturalnym w gminie Długołęka, przyczynia się do wzrostu liczby ludności w gminie. Stopniowo maleje liczba osób do 18 roku życia, natomiast wzrasta liczba osób po 61/66 roku życia, wzrost ten jest jednakże niewielki. Z dostępnych danych demograficznych wynika, iż w bliskiej perspektywie czasowej gminę czeka dalszy, dość intensywny napływ mieszkańców.

2. Kapitał intelektualny mieszkańców gminy Długołęka

Gminę Długołęka charakteryzuje wysoki poziom kapitału społecznego i ludzkiego. Istotnym atutem gminy jest wysoki poziom wykształcenia mieszkańców oraz stosunkowo duży poziom zaangażowania mieszkańców w lokalne sprawy. Kapitał intelektualny to: „ogół niematerialnych aktywów ludzi, przedsiębiorstw, społeczności, regionów i instytucji, które odpowiednio wykorzystane mogą być źródłem obecnego i przyszłego dobrostanu kraju” i składa się z czterech komponentów: kapitału ludzkiego, kapitału strukturalnego kapitału społecznego oraz kapitału relacyjnego. Kapitał ludzki to potencjał zgromadzony we wszystkich mieszkańcach, ich wykształceniu, doświadczeniach życiowych, umiejętnościach i postawach, który odpowiednio wykorzystany, może służyć poprawie społecznego dobrobytu mieszkańców. Wykształcenie mieszkańców całego powiatu wrocławskiego, w 2011 roku, charakteryzowało się wyższym poziomem wykształcenia, od poziomu wykształcenia wszystkich Polaków. Wykształcenie mieszkańców Gminy Długołęka jest korzystne, szczególnie, jeśli uwzględnimy napływ dobrze wykształconej ludności związany z procesem suburbanizacji. Kapitał strukturalny przejawia się w namacalnych elementach infrastruktury systemu edukacji i innowacji, w liczbie i ofercie edukacyjnej placówek oświatowych, naukowych, badawczych, infrastrukturze teleinformatycznej oraz własności intelektualnej.

W Gminie Długołęka funkcjonują placówki oświatowe, oferujące kształcenie na wielu etapach edukacji, poczynając od przedszkoli, po szkołę ponadgimnazjalną (LO). Pozytywnym aspektem jest wysoka dostępność do placówek oświatowych na terenie gminy, wysoki standard ich wyposażenia oraz wysoka jakość kadr oświatowych. Na terenie Gminy Długołęka znajdują się placówki oświatowe, które zapewniają dzieciom możliwość kształcenia się na wielu etapach rozwoju. Na terenie gminy uruchomiony został Gminny Żłobek, z siedzibą w Długołęce, oferujący usługi w zakresie opieki, edukacji i wychowania dzieci od 20 tygodnia życia do 3 lat. Opiekę dzieciom (w tym do lat 3) zapewniają również punkty przedszkolne: Małe Przedszkole w Kiełczowie, Przedszkole SMERF w Borowej, Przedszkole SMERF w Siedlcu, Happy Bees w Mirkowie, Punkt Przedszkolny w Łozinie.

Na terenie gminy znajdują się przedszkola: w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Mirkowie, w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Długołęce, Niepubliczne Przedszkole „Klub Kubusia Puchatka IV” w Kiełczowie, Wesoła Kraina w Kiełczowie, Niepubliczne Przedszkole „Zielony Zakątek” w Długołęce, Edukole Niepubliczne Przedszkole w Wilczycach, Niepubliczne Przedszkole „Klub Kubusia Puchatka VII” w Ramiszowie. W Gminie Długołęka funkcjonują następujące szkoły: Szkoła Podstawowa w Borowej, Szczodrem, Kiełczowie, Węgrowie, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Długołęce, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Mirkowie, Zespół Szkół w Brzeziej Łące, Zespół Szkół - Szkoła Podstawowa w Łozinie Zespół Szkół w Siedlcu. Publiczne Gimnazjum w Borowej, Wilczycach, Zespół Licealno-Gimnazjalny w Długołęce. Młodzi mieszkańcy gminy często korzystają z nowoczesnych technologii komunikacyjnych, nie tylko w szkołach, również w filiach Gminnej Biblioteki Publicznej oraz na niektórych plebaniach. Dostępność oraz kompetencje związane z technologiami komunikacyjnymi, mniejsze są wśród starszych mieszkańców, a także osób mniej wykształconych.

Kapitał społeczny to potencjał zgromadzony we wszystkich mieszkańcach, wyrażający się w postaci obowiązujących norm postępowania, zaufania, zaangażowania. Współpraca oraz wymiana wiedzy przyczyniają się do wzrostu dobrostanu mieszkańców. W gminie funkcjonują dość liczne organizacje pozarządowe, zaś część mieszkańców angażuje się w działalność publiczną. Aktywność obywatelską mieszkańców można analizować na podstawie kilku czynników: uczestnictwa mieszkańców w wyborach, członkostwa w lokalnych organizacjach społecznych, dobroczynności publicznej, stanie trzeciego sektora oraz jego zaangażowania w lokalną politykę. Na terenie Gminy Długołęka w 2012 roku (GUS) działało 9 fundacji oraz 62 stowarzyszenia i organizacje społeczne. W Gminie Długołęka funkcjonuje

Młodzieżowa Rada Gminy, w której skład wchodzi przedstawiciele środowisk szkolnych i młodzieżowych z terenu Gminy.

3. Infrastruktura kulturalna w gminie Długołęka.

- *Gminny Ośrodek Kultury* funkcjonuje od października 2004 roku w odremontowanym budynku starej szkoły w Długołęce. GOK realizuje zadania w zakresie upowszechniania kultury, dotyczące w szczególności rozpoznawania, rozbudzania i zaspokajania potrzeb i zainteresowań kulturalnych mieszkańców gminy. Prowadzi stałe zajęcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych z muzyki, teatru, tańca, plastyki, pracownie Ceramiki i Szkła. Organizuje w ferie i wakacje zajęcia dla dzieci i młodzieży, warsztaty świąteczne, imprezy z okazji Dnia Dziecka, imprezy mikołajkowe dla dzieci, jarmark Bożonarodzeniowy, festyn wielkanocny „U progu Wielkiej Nocy”, Turniej Świetlic, Konkurs Gminne Talenty, we współpracy z LGD „Dobra Widawa” Festiwal Rzemiosła i Rękodzieła, „Długołęcki Konik” konkurs dla twórcy, dzieła i kreatywnego działania, zakończony galą i wręczeniem nagród, koncerty z okazji świąt narodowych – 3 maja oraz 11 listopada. Współpracuje z lokalnymi artystami i rękodzielnikami, przy GOK działa zespół muzyczny „Temperatura”. GOK posiada własną stronę internetową i jest aktywny w mediach społecznościowych (Facebook YouTube). Działalność Gminnego Ośrodka Kultury prowadzona jest w Długołęce oraz czterech świetlicach wiejskich w Bykowie, Pasikurowicach, Bielawie i Śliwicach. W 2012 roku działalność GOK została podporządkowana zasadzie orientacji „na klienta”, czyli społeczność lokalną Gminy. Misją funkcjonowania GOK stało się otwarcie dla inicjatywy oddolne i aktywizacja słabo zaangażowanych grup społecznych poprzez włączenie ich do działania poprzez rozwijanie współpracy międzypokoleniowej, integrowanie lokalnej społeczności wykorzystującą lokalne zasoby. W efekcie tych działań GOK zaktywizował swoją działalność i zaczął zmieniać swoją rolę oraz wizerunek w środowisku lokalnym. W 2013 roku GOK został partnerem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długołęce w realizacji programu „Spełnić choć jedno marzenie” adresowanego do osób niepełnosprawnych. Dzięki udziałowi w programie GOK poszerzył grono odbiorców, a uczestnicy programu zaczęli stale włączać się również w inne działania instytucji. W 2013 roku we współpracy z sołtyską miejscowości Bielawa w świetlicy wiejskiej zawiązała się grupa rękodzielników. W listopadzie 2013 r. w Długołęce odbyła się wystawa twórczości aż 12 mieszkańców Bielawy. Ponadto osoby te zaczęły angażować się w inne działania GOK, np. warsztaty bożonarodzeniowe, konkursy na ozdoby świąteczne itp. W 2013 roku GOK rozszerzył swoją działalność o dodatkowe zajęcia, o które występowali mieszkańcy. Reaktywowano Zespół Tańca Ludowego Długołęka,

uruchomiono sekcję filmową, aerobic z elementami tańca oraz warsztaty wokalne dla seniorów, którzy z pomocą GOK zawiązali chór. Oprócz tego w Bykowie uruchomiono zajęcia ruchowe dla dzieci oraz fitness z elementami tańca dla dorosłych. W świetlicy w Śliwicach warsztaty gitarowe. Ponadto GOK uruchomił regularne zajęcia w świetlicach administrowanych przez rady sołeckie w Brzeziej Łące (taniec nowoczesny) oraz Kątnej (taniec nowoczesny, warsztaty gitarowe). Uruchomienie zajęć poprzedzono spotkaniami i konsultacjami z przedstawicielami Rad Sołeckich oraz Klubu Seniora z Brzeziej Łąki. W styczniu 2014 roku GOK zorganizował po raz pierwszy w Gminie Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Inicjatywa spowodowała zaangażowanie w zbiórkę pieniędzy oraz organizację finału około czterdziestoosobowej grupy mieszkańców, z których znaczna część nie uczestniczyła do tej pory w życiu instytucji.

- Gminna Biblioteka Publiczna w Długołęce ich filie w Łozinie, Borowej, Brzeziej Łące, Dobroszowie, Kielczowie, Mirkowie, Pasikurowicach, Węgrowie i Wilczycach. W Łozinie działa pracownia komputerowa Centrum Kształcenia na Odległość na Wsiach CKNONW, z 9 w pełni wyposażonymi stanowiskami komputerowymi podłączonymi do Internetu, w której realizowane są szkolenia w systemie e-learningowym. W wyposażeniu pracowni znajduje się również sprzęt ułatwiający pracę przy komputerze osobom niepełnosprawnym oraz szeroki zasób programów multimedialnych. Gminna Biblioteka Publiczna w Długołęce zajęła w 2013 roku 96 miejsce w Ogólnopolskim Rankingu Bibliotek. Kryteria oceny obejmowały m. in. wielkość księgozbioru, ilość wypożyczonych książek, liczbę czytelników, stopień komputeryzacji, dostęp do Internetu dla czytelników oraz aktywność i zaangażowanie bibliotekarzy w rozwój czytelnictwa w środowisku lokalnym. Biblioteka angażuje się bardzo aktywnie w życie kulturalne społeczności lokalnej, realizując nowoczesną misję biblioteki zajmującej się nie tylko wypożyczaniem książek, ale biblioteki jako miejsca spotkań, realizacji samodzielnych pomysłów, wykraczającej daleko poza stereotypowe myślenie o tego typu miejscach. Posiada stronę internetową i prowadzi facebooka.

- *świetlice (GOK),*

-świetlica wiejska w Bykowie, prowadzone są w niej regularne zajęcia świetlicowe, znajduje się tam również duża sala, w której organizowane są imprezy Gminnego Ośrodka Kultury, jak warsztaty świąteczne, festyny, turnieje między świetlicowe itp. Na terenie świetlicy prowadzona jest również Pracownia Szkła i Ceramiki, gdzie chętne osoby uczestniczą w zajęciach warsztatowych. Świetlicę prowadzi animator GOK Krystyna Stoparczyk.

-świetlica wiejska w Pasikurowicach, zadaniem świetlicy jest zagospodarowanie dzieciom i młodzieży czasu wolnego od zajęć szkolnych (gry i zabawy, wycieczki, przedstawienia,

imprezy okolicznościowe) oraz inne formy aktywnego spędzania czasu zarówno w trakcie roku szkolnego jak i ferii i wakacji. Świetlicę prowadzi animator GOK Barbara Sulek.

- świetlica wiejska w Śliwicach, głównymi formami działalności świetlicy są gry towarzyskie dla dzieci, spotkania brydżowe dla dorosłych, tenis stołowy i piłka nożna, oraz zajęcia plastyczne. Świetlica bierze też udział w cyklicznych imprezach organizowanych przez GOK, organizuje wycieczki, zabawy, bale, przedstawienia, warsztaty oraz zajęcia wakacyjne i feryjne. Świetlicę prowadzi animator GOK Martyna Zaradkiewicz.

- świetlica wiejska w Bielawie, rozkład zajęć i plan działalności świetlicy został dostosowany do aktualnych potrzeb społeczności lokalnej i sporządzony w oparciu o propozycje i sugestie Rady Sołeckiej i mieszkańców Bielawy. Świetlicę prowadzi animator GOK Anna Gałuszka.

- *świetlice administrowane przez rady sołeckie,*

-świetlica w Brzeziej Łące, zarządzana przez sołtys Elżbietę Świerczyńską i Klub Seniora, przy świetlicy działa chór parafialny. Świetlica współpracuje z GOK.

-świetlica w Kątnej, we współpracy GOK w świetlicy odbywają się zajęcia z tańca nowoczesnego oraz warsztaty gitarowe.

-świetlica w Dobroszowie, budynek dawnej szkoły został adaptowany na świetlicę wiejską, którą zarządza sołtys Tomasz Maliga.

- *Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej* w Długołęce, w 2013 roku GOK został partnerem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długołęce w realizacji programu „Spełnić choć jedno marzenie” adresowanego do osób niepełnosprawnych. GOK ma duży potencjał w aktywizacji społeczności lokalnej i jest wartościowym partnerem dla GOK.

- *stowarzyszenia, koła i kluby zainteresowań, sieci współpracy,*

- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koła Nr. 2 z siedzibą w Długołęce, współpracuje z GOK, zrzesza parędziesiąt osób z gminy Długołęka. PZERI prowadzi aktywną działalność kulturalną. Przewodniczącą koła jest Zofia Drozd.

- parafialny Klub Seniora w Brzeziej Łące.

- Koła Gospodyń Wiejskich w Śliwicach, Stępinie, Siedlcu, Godziszowej, Prusowicach, Jaksonowicach. Ciekawą inicjatywą i miejscem dla wciągnięcia seniorów do działań kulturalnych mogą być cykliczne Bale Seniorów organizowane w Wilczycach, Długołęce, Mirkowie, Borowej, Brzeziej Łące, Siedlcu, Szczodre i Łozinie.

-zespół ludowy Lejowda z Pasikurowic.

- Fundacja dos Mundos z siedzibą w Długołęce

- Stowarzyszenie Krzewienia Wiedzy o Księżstwie Oleśnickim "Pasjonaci Dziejów Regionalnych"
- Stowarzyszenie „Nasza Wspólna Sprawa” w Łozinie
- Stowarzyszenie „Zróbmy To” i Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Nauki i Kultury „Progresja” oraz Stowarzyszenie w Kobięcym Kręgu w Kiełczowie.
- Towarzystwo Miłośników Kamienia i Regionu Długołęka oraz paręnaście stowarzyszeń, które choć zarejestrowane nie prowadzą w ostatnim czasie aktywnej działalności.

W okresie ostatnich kilkunastu miesięcy GOK dotarł do lokalnych twórców oraz społeczników i prowadzi działania mające na celu włączenie ich w działalność GOK. Dotyczy to m. in. Agaty Korzeniowskiej (fotografia) i Elżbiety Snarskiej (fotografia), Adriana Dziewięckiego (rękodzieło), Zygmunta Żukowskiego (aktywista na rzecz seniorów).

4. Mapa aktywności kulturalnej w gminie Długołęka.

Mapa aktywności kulturalnej gminy Długołęka ogniskuje się wokół Gminnego Ośrodka Kultury w Długołęce oraz jego świetlic. Kolejnymi ośrodkami działań kulturotwórczych jest Gminna Biblioteka Publiczna w Długołęce i ich filie oraz gminna sieć placówek oświatowych. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długołęce może być strategicznym partnerem dla GOK, w diagnozowaniu potrzeb kulturalnych mieszkańców gminy, zagrożonych wykluczeniem społecznym i kulturowym. Mapę aktywności uzupełniają ważni organizatorzy życia kulturalnego: samorządowcy, aktywne grupy seniorów, które dysponują nie tylko dużą ilością wolnego czasu, ale również ogromnym kapitałem wiedzy oraz pomysłów, sieć organizacji pozarządowych oraz indywidualni artyści, animatorzy, podejmujący społeczno-kulturalne zorientowane działania.

5. Podsumowanie, rekomendacje.

Zdaniem Wojciecha Burszty: „Kultura to coraz częściej sfera wyborów czynionych poza jakimikolwiek układami społecznymi, nie tyle identyfikowana z instytucjami, ile raczej z dostępnymi treściami, które towarzyszą ludziom dwadzieścia cztery godziny na dobę. Nie ma żadnego wyraźnego kanonu kultury”. Oznacza to, że polski pejzaż kulturowy uległ w ostatnich latach dramatycznym przemianom. Jak pokazują badania, obszar kultury staje się coraz bardziej pofragmentowany i chaotyczny, a równocześnie wśród Polaków słabnie „aspiracyjne” myślenie o kulturze, jako o sferze, z którą kontakt stanowi wartość samą w sobie. Zmienia się stosunek użytkowników instytucji kultury do ich oferty, ale też - co stanowi kolejny istotny element przemian - za sprawą rozwoju nowych technologii

komunikowania, wzrasta autonomia odbiorców, co przekłada się na postępującą deinstytucjonalizację i „prywatyzację” (rozumianą, jako przeniesienie znacznej części aktywności kulturowych do sfery prywatnej) obiegu kultury. Publiczne instytucje kultury konkurują z jednej strony z zazwyczaj cięższą w stronę rozrywki ofertą komercyjną, z drugiej - z działaniami trzeciego sektora, ale też - z nieformalnym obiegiem treści w Internecie. Zmiany w obszarze kultury w Gminie Długołęka wpisują się w ten scenariusz przemian. Oferta GOK i pozostałych instytucji kultury musi w swoisty sposób konkurować z ofertą kulturalną aglomeracji Wrocławia. Edukowanie odbiorców i troska o wykluczonych z uczestnictwa w kulturze, musi pozostać podstawowym celem prowadzonej działalności. Powinno to polegać na kontynuacji otwarcia się na oddolne inicjatywy obywatelskie, łączące działania kulturalne z różnymi formami budowania wspólnot lokalnych, reintegracji społecznej, rewitalizacji przestrzeni, a przede wszystkim tworzeniu warunków spotkań i wspólnych działań. Stosunkowo wysoki kapitał intelektualny mieszkańców gminy jest dobrym prognostykiem skuteczności takich działań.

Rekomendacje:

GOK powinien kontynuować wspieranie wszelkich nieformalnych, spontanicznych zachowań kulturowych i artystycznych, które tworzą odpowiednią atmosferę w gminie. Szczególnie w miejscach, do których nie dociera ze swoją ofertą z powodów logistycznych (brak świetlic, zbyt skromne własne zasoby kadrowe i finansowe, w stosunku do potrzeb tak rozległej i ludnej gminy). A także zmierzać do jeszcze większego usieciowienia środowisk kulturalnych, zmniejszenia barier formalnych w realizacji działań artystycznych i kulturalnych, a także włączania nieaktywnych osób i środowisk w życie kulturalne gminy. Na spotkania warto zapraszać przedstawicieli samorządu, środowisk senioralnych, organizacji pozarządowych, animatorów podejmujących społeczno-kulturalne zorientowane działania w przestrzeni lokalnej.